

Limbaje transculturale - forme de manifestare

TEZA DE DOCTORAT

Coord. Prof. dr. Mircea Muthu

DRD. Maria Bote

TERMENI CHEIE : *globalizare, mutație civilizațională, conexitate, sfârșit al geografiei, interferența culturilor, om transcultural, pluridisciplinaritate, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, transculturalitate, cunoaștere împărtășită, respectul diversității, Carta transdisciplinarității, sacru, relație, nivelele de realitate, realitate subiectivă, realitate obiectivă, realitate subiectiv-obiectivă, logica terțului inclus, raționalitate transversală, transreligios, limbajul - fenomen cuantic, fizica cuantică, om zero, interpretare carismatica, teorii despre tot, limbaj(e) transcultural(e), religie, poezie, sacru, temporalitate intertext, metatext, vedere creatoare, dialog, spațiu de întâlnire*

REZUMAT

Pornind de la necesitățile unei lumi în permanentă schimbare, în care se vehiculează termeni definitorii ai lumii actuale precum *globalizare* ca *mutație civilizațională gigantică*¹, *conexitate*², *sfârșit ale geografiei*³, *penetrare și interferență a culturilor*⁴ *om transnațional, om transcultural*⁵ -concepte conturate în primul capitol introductive, cercetarea de față are ca obiectiv o analiză a ipotezei de limbaje transculturale pornind de la perspectiva lui Basarab Nicolescu, prin vehicularea unor termeni care definesc ideea de relație la nivelul disciplinelor, culturilor, formelor de limbaj: pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea și mai ales **transdisciplinaritatea și transculturalitatea**, datorită **necesității promovării unei cunoașteri**

¹ Brăileanu Tiberiu, *Globalizarea*, op. cit., p. 130

² Held David, McGrew Anthony, Goldblatt David, Perraton Jonathan, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Ed. Polirom, Iași, 2004, p. 38, (apud. John Tomlison, op.cit, p.10)

³ Bauman Zygmunt, *Globalizarea și efectele ei sociale*, op. cit., p.5

⁴ <http://convorbiri-literare.dntis.ro/RACHIERUian3.html>

⁵ <http://www.mediate.com/articles/adler3.cfm>

împărtășite sub semnul respectului diversităților lingvistice, culturale, religioase ale lumii actuale.

Studiul nostru pleacă de la conceptul de transculturalitate propus de cercetătorul român Basarab Nicolescu.

Capitolul II **Premise pentru o teorie a limbajelor transculturale. Ștefan Lupașcu, Basarab Nicolescu și transdisciplinaritatea**, definește bazele filosofiei lui Lupașcu reluate de Basarab Nicolescu, de la aceste premise filosofice fiind construită ulterior lucrarea. Transdisciplinaritatea este un concept revoluționar propus de Basarab Nicolescu în cartea *Transdisciplinaritatea. Manifest*. Filosoful și fizicianul român propune trei termeni esențiali prin care distinge ideea de relație la nivelul disciplinelor: **pluridisciplinaritate, interdisciplinaritate și transdisciplinaritate**. Pluridisciplinaritatea se referă la studierea unui obiect dintr-o disciplină prin intermediul mai multor discipline simultan. Interdisciplinaritatea se referă la transferul metodelor de la o disciplină la alta, contribuind la generarea de noi discipline. Transdisciplinaritatea, termen cu miză socio-culturală - folosit prima dată de pedagogul și logicianul Jean Piaget- este conceptul integrator care se referă la cunoașterea integrată pornind de la reanalizarea spațiului de graniță dintre discipline reprezentând ceea ce este între discipline, înăuntrul disciplinelor și dincolo de ele. Asemănător transdisciplinarității, **transculturalitatea** definește *fluxul a ceea ce traversează culturile și trece dincolo de ele*⁶.

Miza educațională exprimată în *Carta Transdisciplinarității*, vizează formularea unei etici transdisciplinare în vederea respectului diversităților culturale prin promovarea unei *cunoașteri împărtășite*⁷. Cuvântul cheie în transculturalitate este **relația** dintre discipline, culturi, forme de limbaj. Reprezentarea concretă a relației este de asemenea integrarea transreligiosului în cultură prin reintegrarea experienței umane ca bază a oricărui act de cunoaștere. **Sacrul** devine, după Nicolescu, citându-l pe Mircea Eliade, un eveniment transreligios, *experiența unei realități și izvorul conștienței ființării în această lume*.⁸ Această înțelegere integrată a lumii se poate face doar pornind de la **trans-percepție și trans-reprezentare**⁹, loc de unde se pot redefini

⁶ Nicolescu Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, op. cit., p. 125

⁷ Idem, p 177

⁸ Idem, p 147

⁹ Idem, p 121

nivelurile de realitate de care vorbește Nicolescu: **realitatea subiectivă, cea obiectivă și cea subiectiv-obiectivă (integratoare).**

Un precursor important al transculturalității de la care se revendică a fi și Basarab Nicolescu este filosoful român Ștefan Lupașcu, cel care încearcă, prin teoria logicii dinamice a contradictoriului și **teoria terțului inclus** să propună conturarea unei științe integratoare, mai adecvate definirii unui univers atât de complex precum este spiritul uman, dar în același timp, așa cum remarcă Nicolescu, este necesar mai ales un limbaj capabil să formuleze și să exprime această logică.

La limita dintre actualizare și potențializare, termenul terț al sintezei propus de Ștefan Lupașcu este diferit de sinteza hegeliană fiind, dimpotrivă, un termen energetic, deschis, gödelian echivalentul autocriticii permanente a sistemului propus și raportabil atât la știință cât și la filosofie. Dorind o revizuire a raportului logicii clasice cu logica cuantică, Lupașcu propune înlocuirea logicii clasice cu cea modernă printr-o reformare epistemică a modului de a gândi cunoașterea însăși, printr-o *logică dinamică a contradictoriului*. Pornind de Ștefan Lupașcu, Nicolescu nuanțează ulterior necesitatea unei revoluții a limbajului printr-un big-bang disciplinar, prin transdisciplinaritate și transculturalitate singura formă de a se susține a acestei logici a terțului inclus fiind înlăuntrul disciplinelor, dar și dincolo de ele.

Ulterior, capitolul *Categoria relaționalului și limbajele transculturale. Definiție și atributele limbajelor transculturale* încearcă o comentare a conceptului transcultural de *relație* așa cum se conturează în filosofia lui Basarab Nicolescu, precum și reliefaarea câtorva trăsături mai importante ale acestor limbaje zise transculturale, ale teritoriilor spiritului și ale cunoașterii pe care acestea le ating. **Limbajul ca fenomen cuantic**, așa cum îl definește Lupașcu, ar fi acel, *loc de întâlnire continuu și discontinuu, între viu și gânditor, actualizare și potențializare, omogenitate și heterogenitate*¹⁰. Ivit ca *limbaj membranar* sau *limbaj-zero* ce face legătura între eu și alteritate limbajul transcultural este în esență un spațiu al întâlnirii. Întâlnire posibilă prin postularea unei transpercepții (Basarab Nicolescu), prin *pre-mergere*¹¹ în fața morții așa cum afirmă Heidegger. De aici ar decurge necesitatea transformării omului în subiect deschis, transsubiect capabil să-și asume istoria, să fie nu doar actor, ci participant constructiv la istoria

¹⁰ Nicolescu Basarab, *Noi, particula și lumea*, op. cit., p. 222

¹¹ Haar Michel, *Heidegger și esența omului*, op. cit., p. 40

personal-universală, subiectiv-obiectivă. Miza transculturalului ar fi astfel găsirea unei teorii integratoare în care univers și om să se explice printr-un limbaj comun, simultaneizat, dat fiind caracterul simultan *exterior și interior*¹² al cunoașterii.

Imaginea contradictorie din fizica cuantică a **corpuscului-undă**, suscită interesul lui Basarab Nicolescu pentru redefinirea raportării cunoașterii la vid. Sesizarea vidului dintre discipline, a falselor limite ale limbajului impuse de tradiție, sub pretext disciplinar referă la metafora particulei cuantice corpuscul-undă și devine la Nicolescu o viziune cvasipoetică. De la fizică, Nicolescu își va îndrepta atenția spre poezie, filosofie și gândirea umanistă atunci când definește transculturalitatea.

Pornind de la semnificația etimologică a lui *vid* ce în limba indică înseamnă *a vedea*, problematica vidului conduce la spațiul membranar lui al treilea, interfața privirii dintre subiectivitate și alteritate. Transculturalitatea ca teorie integrată este în fond expresia unei teorii ontologice dintre cele mai complexe ce pornește de la fenomenologia ființei și a existenței simultan cu fenomenologia ființei cosmice, prin concilierea subiectiv-obiectivă. Transformarea tăcerii în destin personal al unui limbaj, jocul perpetuu între naștere și moarte ca fenomene simultane devin provocări ale teoriei limbajelor transculturale. Vidul analizat prin limbajul transcultural devine vid plin, descifrarea cunoașterii lumii și a omului se face simultaneizat prin perceperea integrată a temporalității ca sinteză în dinamică realizată prin limbaj; astfel *transculturalul și transreligiosul se traduc prin lectura simultană a nivelurilor noastre de tăcere care traversează culturile*¹³ și inclusiv **nivelele de realitate**. Această traversare a nivelelor de realitate se exprimă prin **logica terțului inclus** postulată de Lupașcu și reluată de Nicolescu.

Atributele limbajelor transculturale sunt sistematizate în raport cu studiile lui Nicolescu. Caracteristicile limbajului transcultural dezbătute în acest capitol sunt: capacitatea limbajului de a origina o transpătrundere prin nivelele de realitate, fiind un concept vertical și orizontal în același timp; dimensiunea poetic-creatoare a acestui tip de limbaj; problematica localizării adevărului în discurs prin reconsiderarea artei ca *originea deopotrivă a artistului și a operei*¹⁴ și prin cucerirea unui discurs simultaneizat, o narativitate-poetică, complexă, manifestă în spunerea

¹² Nicolescu Basarab, *Noi, particula și lumea*, op. cit., p. 240

¹³ Nicolescu Basarab, *Adonis et le transreligieux*, p. 6, http://www.asmp.fr/travaux/gpw/philosc/rapport2/2-2_Nicolescu.pdf

¹⁴ Heidegger Martin, *Originea operei de artă*, op. cit., p. 31

*întregii povești a întregului cosmos pentru orice persoană*¹⁵; problematica deschiderii perspectivele a limbajului relațional ca marcă a unei teorii ultime, născută în sensul regândirii bazelor fundamentării oricărui sistem de cunoaștere, mergând în spiritul ideilor epistemologice integratoare ale lui Gianni Vattimo, prin conștientizarea noțiunii de *slăbire* a conceptului ființei, a faptului că *ființa nu este, ci se transmite, gândirea ființei nu va fi altceva decât re-gândirea a ceea ce a fost spus și gândit*¹⁶; problematica morții ca stare depozitată¹⁷ în adâncurile subiectivității umane și care transpare la nivelul limbajului, dar și ca proces, murirea cea de toate zilele a subiectivității ca act natural existențial; limbajul transcultural ca *raport al tuturor raporturilor*¹⁸ spațiu memebrenar, hibrid și unitar, limbajul transcultural ca fenomen original simultan și depozitar al unei memorii infinite ce se întâmplă în Dasein, în prezent, constituind o adevărată dialectică energetică între istorie și ficțiune, prin asumarea personală a *viitorului absolut* de care vorbește John D. Caputo și printr-o posibilitate de situare prin limbaj în spațiul infinitului așa cum deducem analizând proza lui Borges; analizăm problematica sacrului ca fiind expresia *imposibilului*, a *ceea ce unește*¹⁹ subiectul și obiectul printr-o **raționalitate transversală** (John D. Caputo) ca legătură a legăturilor, corespunzătoare logicii terțului inclus; limbajele transculturale ca expresie a punerii în vizibilitate a unui timp sacru al iubirii, prin *uitare de sine*²⁰ o filosofie a existenței clădită în același timp pe virtuțile biblice, *credință, speranță și iubire în jurul ceasului*²¹; la nivelul interpretării de text, ecuația reconstruirii subiectivității ca dinamism între eu și alteritate situată într-un context (Murray Krieger), și tentativa de definire a unei subiectivități complexe exprimată în spațiul neutrei persoane a treia, într-o sinteză expresivă dintre *limbajul tare (științific)* și *limbajul slab (umanist)* (în termenii lui Vattimo).

În capitolul **Transculturalitate-încadrarea culturală a unei teorii**, încercăm o situare a ipotezei transculturalității în contextul actual, definit în raport cu postmodernitatea. Transculturalitatea se revendică ca o teorie ce readuce procesul construirii subiectului în centrul

¹⁵ Weislogel Eric, *The Quest for Wholeness*, în Nicolescu Basarab, Stavinschi Magda, *Transdisciplinarity in science and religion op. cit.*, p. 11

¹⁶ Vattimo Gianni, Rovatti Pier Aldo, *Gândirea slabă*, op. cit., p. 21

¹⁷ Băraian Alina Monica, *Secularizarea morții*, op. cit., p. 27

¹⁸ Vattimo Gianni, *Sfârșitul modernității, Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă*, op. cit., p. 69;

¹⁹ Nicolescu Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, op. cit., p. 147

²⁰ Grondin Jean, *Play, Festival, and Ritual in Gadamer: on the theme of the immemorial in his later works*, op. cit., p. 47

²¹ Ibidem

demersului lingvistic-discursiv, într-o direcție definită mai degrabă de postmodernism, ca reevaluare a tuturor valorilor în spiritul lui Nietzsche și în același timp de reconstruire a trecutului prin perspectiva subiectiv-obiectivă prezentă a subiectului. Basarab Nicolescu recunoaște metodologia modernistă ca insuficientă definirii limbajelor transculturale, și readuce în același timp logica terțului inclus în centrul atenției, ca fiind cea prin care actualmente se poate raționa integrat, aducând împreună trecutul și prezentul.

Soluția unei culturi divizate se face din perspectiva transculturalității prin analiza marginaliilor unor discipline sau culturi și regăsirea unui limbaj integrat, născut din tăcerea de la limitele formelor de cunoaștere. Transculturalitatea nu este un sistem de valori totalitar, cu toate că promovează unificarea, tocmai pentru că își fundează principiile pe un concept al deschisului, mai degrabă în stil heideggerian, cosmic-ontologic. Raționalitatea unificării își găsește justificarea în conceptul de sacralitate preluat de transculturalitate. De asemenea, mai mult decât a se promova ca o contestare a trecutului sau ca dorință de a submina definițiile postmoderne, transculturalitatea se concentrează asupra recuceririi prezentului prin limbaj integrat și apare ca viziune adaptat realistă și cosmic-umană ce încearcă să găsească locul cel mai potrivit de definire a culturii ca raport ontologic între cosmos și om.

Dacă sacrul și poezia sunt puse în umbră în cultura postmodernă preocupată mai mult de auto-teoretizare, transculturalitatea încearcă să dea un nou sens unificării culturii fragmentate prin integrarea acestor două dominante. Știința trebuie așadar să-și pregătească raționalitatea și limbajul înspre o mentalitate deschisă capabilă să integreze sacrul și poezia.

Capitolul **Logosul complexității și modelele cosmologice actuale** reprezintă un capitol important din economia lucrării și încearcă o analiză a modului în care fizica contemporană se raportează la limitele limbajului atunci când explică nivelele de realitate, și evoluția raportului dintre discursul științific și discursul umanist în raport cu teoria transculturalității. Fizicianul Brian Greene în cartea sa revoluționară numită *Universul elegant* își propune construirea unei *teorii despre tot* menită să explice întreaga *textură*²² a universului, sensul ultim al existenței cosmosului și locul omului în univers. Principiul major al construirii unei astfel de teorii se îndreaptă spre efortul de integrare a viziunilor despre cosmos ca discursuri ce trebuie să își

²² Greene Brian, *Universul elegant, Supercorzi, dimensiuni ascunse și căutarea teoriei ultime*, op. cit., p. 361

accepte marja lor de eroare, cu alte cuvinte discursul științific trebuie să încorporeze discursul erorii (al științelor umaniste). Teoria totulului la Brian Greene pornește de la explicarea apariției materiei și a forțelor universului pornind de la o particulă fundamentală, cea mai mică constituentă a materiei: *coarda vibrantă*²³. Limbajul fizicii văzut de Brian Greene interpretează teoriile despre univers ca pe o partitură muzicală, pornind de la teoria corzilor care vibrează producând *muzica sferelor* profețită de Pitagora ca rezultat al vibrației corzilor date de anumite raporturi numerice ce determină structura supersimetrică a universului.

Conform lui Brian Greene *teoria ultimă* este inevitabil o teorie care găzduiește libertatea în propriul limbaj. O teorie care presupune eroarea, dar seduce în același timp printr-un adevăr exprimat prin frumusețe. În final concluzia sa este că o teorie cu adevărat credibilă este o teorie care acceptă frumosul (esteticul) ca principiu de organizare a lumii și echivalează adevărul științific cu adevărul estetic revelator, deschis; căci *adevărul frumosului nu constă într-o descriere sau o explicare teoretică a lucrurilor; el constă mai curând în viziunea simpatetică a lucrurilor*²⁴.

Căci dacă am înțelege lumea din perspectiva fizicii cuantice orice entitate a acestei lumi, de la o particulă de praf, la planete, corp uman sau limbaj însuși, adică tot ceea ce există se structurează după alfabetul cuantelor, acele particule duale definite de Max Planck ca *și particule, și unde și nici particule, nici unde*²⁵. Ceea ce caracterizează acest limbaj prin care se interoghează însăși originea Nimicului, se referă și la angoasa omului în fața existenței și la destinul aruncării sale în lume raportată la Dasein.

Teoria corzilor este înainte de toate o propunere de *teorie elegantă*, de viziune asupra lumii prin care limbajul este provocat să integreze concepte anticipate de mintea umană și pe care știința este provocată să le descopere ulterior. Orice mutație de paradigmă asupra perspectivei cunoașterii de la un moment dat este provenită dintr-o *anomalie* sau *defecțiune*²⁶ în interiorul percepției umane, schimbare ce se evidențiază printr-o mutație discursivă. Thomas Kuhn susține de altfel existența acestei *cunoașteri tacite dintre paradigme* de la care pornind se

²³ Ibidem, p. 154

²⁴ Cassirer Ernst, *Eseu despre om, O introducere în filozofia culturii umane*, Traducere de Constantin Coșman, Editura Humanitas, București, 1994, p. 236

²⁵ Nicolescu Basarab, op. cit., p. 25

²⁶ Thomas S. Kuhn, *Structura revoluțiilor științifice*, Traducere din limba engleză de Radu J. Bogdan, Studiu introductiv de Mircea Flonta, Editura Humanitas, București, 1999

poate naște o vedere a teoriei despre tot; aceasta se poate naște doar la granița de unde se originează vederea, adică în spațiul dintre discipline, dat fiind că acest spațiu este umplut de vid plin, așa cum afirmă Basarab Nicolescu referitor la limbajele transculturale, că *în prezența mai multor niveluri de realitate, spațiul dintre discipline și de dincolo de discipline este plin așa cum vidul cuantic este plin de toate potențialitățile: de la particula cuantică la galaxii, de la cuarc la elementele grele ce condiționează apariția vieții în Univers*²⁷. Așa cum pentru omul de știință o nouă paradigmă înseamnă a percepe diferit lumea, mutația unui limbaj este în final o mutație a vederii dat fiind că: *În timpul revoluțiilor științifice oamenii de știință văd lucruri noi și diferite când examinează cu instrumente familiare zone pe care le-au examinat mai înainte*²⁸.

Brian Greene evocă modele de lumi ficționale care ar propune o textură cu totul diferită de cea reală și care presupun un efort de înțelegere a ontologiei acestor lumi, propunând adevărate povești cu personaje întocmai ca un creator de ficțiune. Își provoacă astfel cititorul la a se transpune printr-o *vedere în imagini (încercarea de a ne reprezenta ceea ce nu vedem niciodată ca atare*²⁹). Percutanța teoriei sale despre tot se justifică în fața cititorului neavizat, prin rupturi în orizontul de așteptare al cititorului utilizând acea *vedere în imagini* de care vorbește Iser, făcută posibilă printr-o *violare a normei standardului*, care facilitează o *utilizare poetică a limbii*³⁰. Teoria despre tot lansează posibilitatea găsirii prin limbaj a unui loc complex unde totul poate să se așeze fără să se anuleze unde coexistă tot ce a fost, ce este și ce ar putea fi.

Viziunea asupra găurilor negre așa cum este ea formulată de teoreticienii actuali (Brian Greene, Stephan Hawking, Richard Feynman, Andre Lindé) vehiculează existența unor porți prin care se poate tranșeză dintr-un univers în altul, veritabile mașini ale timpului de călătorit prin univers. Dinamica acestor găuri negre presupune simetrii fascinante, fenomenologii ale unei materii cu o geometrie în mișcare ce se transformă spectacular dar rămâne egală cu sine. Concluzia care se ivește aici este că acea textură ascunsă a universului are tot mai mult legătură cu potențialul cuantic al limbajului, cu modul în care suma tuturor istoriilor se înnoadă tot mai mult în timpul ficțional care se poate demonstra matematic și în modul în care limbajul ficțional

²⁷ Nicolescu Basarab, op. cit., p. 53

²⁸ Khun Thomas, op. cit., cap x

²⁹ Iser Wolfgang, *Actul lecturii. O teorie a efectului estetic*, Traducere din limba germană, note și prefață de Romanița Constantinescu, Traducerea fragmentelor din limba engleză de Irina Cristescu, Editura Paralela 45, Pitești, 2006, p. 304

³⁰ Ibidem, p 209, citat din Murakovsky, 1970

deschide porțile unor cercetări ulterioare ce se pot concretiza prin experiment și revoluționare științifică.

În capitolul **Limbajele transculturale - forme de discurs conjectural. Prefiguarea ontologiei omului zero**, pornind de la Heidegger, termenul de Ereignis, ca *nume dat anticipativ unei posibile identificări între om și Ființă, dincolo de metafizică*³¹, și simultan ca și *conexiune a tuturor conexiunilor*³², se va concretiza în încercarea de a defini ființa în preajma morții ca pe un teritoriu al cercului, al zeroului materializat în figura *omului zero*, ce experimentează moartea prin reunirea eului și alterităților în spațiul limbajului.

Conturăm imaginea omului zero pornind din Heidegger, de la două perspective ale spațiului originar deschis între care se poate naște o decizie la întâlnirea dintre două spații ale deschisului-cel subiectiv și cel obiectiv: *constituția existențial-impersonală a spațiului originar deschis* (o natură obiectivă a Dasein-ului) și *ființa cotidiană a spațiului originar deschis și acapararea Dasein-ului*³³ (o natură subiectivă a Dasein-ului). Modul în care Dasein-ul se alege pe sine la hotarul dintre cele două daturi este inevitabil o manifestare personală a libertății născută la granița dintre două deschideri, la fel cum logica terțului inclus se naște la limita dintre doi termeni.

Cercul hermeneutic se oferă prin textul literar ca dublă deschidere ce se proiectează în deschiderea *autorului model* ca *strategie narativă* dezvoltată prin discurs și proiectarea unei deschideri care îl așteaptă pe cititor în text ca *cititor model*³⁴. Textul este un spațiu al arcuirii în care se produce întâlnirea prin timpul lecturii ce poate ulterior determina relectura hermeneutică să devină o *cunoaștere delicioasă*³⁵ așa cum prezicea Roland Barthes.

Pronumele personale *eu, tu, el* devin simboluri, roluri de asumat de fiecare dată de alte personaje, ceea ce creează posibilitatea hologramatică a unei întâlniri, întâlnire ce se produce în spațiul neutrilor el, pe care l-am numit *omul zero*. Roman Jakobson numește aceste entități

³¹ Haar Michel, *Heidegger și esența omului*, Traducere din franceză de Laura Pamfil, Editura Humanitas, București, 2003, p. 124

³² Heidegger Martin, *Ființă și timp*, op. cit., p. 132

³³ Ibidem, p. 135

³⁴ Eco Umberto, *Șase plimbări prin pădurea narativă*, op. cit., cap. Intratul în pădure

³⁵ Barthes Roland, *Plăcerea textului*, op. cit.

auctoriale *shifters*³⁶, în special pronume sau alte deictice care în afara unei atribuirii în context sunt concepte golite de sens, în așteptarea unei locuiri, făcând astfel din limbaj o casă fluidă, un vid plin cuantic. Noul umanism al omului zero (așa cum l-am numit) care se întrevește prin transculturalitate este după Vattimo o *umanitate ultrametafizică*, prin care ființa este văzută ca *interferență* ce se păstrează, dialogul dintre alterități reunite în același timp în Același, prin aceea *voce murmurată*³⁷ din discurs.

Luarea în posesie prin Dasein parcurge două etape ce descriu cercul omului zero, dat fiind că discursul este chemat la o logică dialogică a coincidenței contrariilor. Prima parte a cercului omului zero este un efort de înaintare spre interior, iar din acest spațiu al luminii se naște spațiul de trecere de la Daseinul obiectiv la un Dasein subiectiv. În a doua etapă se desenează a doua parte a mișcării, închiderea cercului zeroității prin revenirea pentru învățarea locuirii pornind de la sine însuși și existând în limbaj. Revenirea la sine după experiența întâlnirii se face ca integrare și asumare a momentului de început, a punctului din care s-a desenat angoasa zeroității sub spațiul terțului.

Discursul transcultural este menit a ajunge la starea de deschidere prin pregătirea întâlnirii cu celălalt și cu sine care se întâmplă prin limbaj. Analizăm ulterior câteva pasaje din Umberto Eco, prin care limbajul alchimic, integrat, se dovedește a fi definit drept conjectură. După Eco, discursul estetic ar miza pe un travaliu istoric al interpretării coerente a modului în care diferite epoci istorice l-au dat conceptului de frumos, arătând saltul pe care-l aduc cunoașterii aceste teorii în funcție de epocă, precum și limitele acestora. Această interpretare coerentă ar fi dată de *conjectura*³⁸ care pune în discuție tezele referitoare la un obiect, punând în mișcare istoria metadiscursurilor referitoare la acest obiect. Punctul de legătură, *conjectura*, termenul terț ar fi de fiecare dată liantul care ar arăta modul în care s-a deformat percepția asupra sa, bienînțele procesul fiind limitat la a fi istoricizabil și deci valabil numai în contextul epocii din care vorbește. Deși demersul gândirii slabe definit de Vattimo, precum și logica terțului inclus sugerează că această conjectură a conjecturilor are o capacitate discursivă integratoare

³⁶ McHale Brian, op. cit., p 323, (citată din Roman Jakobson, Shifters, verbal categories, and the Russian verb, in Selected Writings, Mouton, Haga, 1971, II, pp 130-147)

³⁷ Vattimo Gianni, Rovatti Pier Aldo, *Gândirea slabă*, op. cit., p. 24

³⁸ Eco Umberto, *Limitele interpretării*, op. cit., p. 147

mult mai mare în sensul incorporării discursului operei în discursul metacritic, într-o simpatie a simultaneizării subiectiv-obiective a lumii pe care Michel Foucault o numește heterotopie³⁹.

Ulterior, analizăm în acest capitol o mică istorie a locului discursului artei și filosofiei de-a lungul epocilor precum și modul în care se încearcă în istorie găsirea acelui punct terț integrator al limbajului zis transcultural al omului zero. Facem așadar o scurtă incursiune în Antichitatea lui Platon și Aristotel, în Evul Mediu și Renaștere, în baroc și apoi în modernitate până la discursurile lui Ricoeur și Foucault considerate a reprezenta gândirea contemporană în vederea unei perspective de ansamblu a modului în care se integrează formele de discurs înspre un limbaj transcultural. Putem întrevădea așadar un destin al încercuirii în care omul este așteptat de la naștere și din care este chemat să se elibereze prin experimentarea fenomenologică a desenului de om zero, prin refacerea figurii zeroității.

Limbajele transculturale-ca experimentare a morții. Ontologia omului zero, este un capitol ce conturează modul în care prin limbajele transculturale se experimentează de fiecare dată repetiția evenimentului original al întâlnirii cu alteritatea și cu sine însuși printr-o moarte săvârșită în și prin limbaj. Ontologia omului zero descrie pornind de la Heidegger, în corelație cu teoria terțului inclus a transculturalității, modul în care într-o viziune asupra subiectului pornind din limbajele transculturale se poate ajunge la schema unei transsubiectivități creatoare în context istoric. Dacă această mișcare din deschiderea subiectivă către deschiderea obiectivă este o atitudine ce ne este specifică, este însoțită de angoasă, această angoasă determină în final o mișcare de alegere, de hotărâre. Înainte de a deveni el însuși omul este așadar angoasă și posibilitate a unei sume de posibilități, o mișcare virtual infinită de istorii, care concură la alegerea în deplină libertate a celei mai proprii variante de existență. Ontologia limbajelor transculturale se definește cel mai bine în acel spațiu terț al nimbului figurii zero, limita dintre interior și exterior un spațiu al intervalului echivalent cu nimicul, cu vidul. Din limbaj și prin limbaj subiectivitatea își definește propria deschidere și propria disponibilitate de a fi ceea ce este. Figura lui zero comportă așadar două arcuiri ale corzii, dacă ar fi să vorbim cu cuvintele fizicii supercorzilor: o arcuire ca îndepărtare de sine spre întâlnirea cu moartea, cu celălalt și o arcuire spre sine ca revenire, ca luare în posesie prin asumarea celuilalt. Paradoxul figurii zero

³⁹ McHale Brian, op. cit., citat din Michel Foucault, *The Order of Things: An Archeology of The Human Sciences*, Pantheon, New York, 1978, p 128 p XVIII [Ed. Rom.: *Cuvintele și lucrurile*, traducere de Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, Univers, București, 1996]

este acea rămânere în spațiul deschisului ca posibilitate care duce cu sine toate posibilitățile, o figură conținătoare a sinelui și a morții pe care acesta o duce cu sine prin limbaj.

În capitolul **Între eu și tu. Limbajele transculturale ca limbaje dialogice**, limbajele transculturale sunt analizate în special ca o formă de manifestare a unui dialog implicit între forme diferite de cultură și de textualitate precum și între diferite tipuri de discursuri care pun în chestiune problematica adevărului ca legitimare a textului al cărui destin este în termenii formalștilor acela de *polifonie, dialogism și heteroglosie*⁴⁰

Dialogul reînvie ca spațiu al relației în care se poate concepe însuși discursul metacritic. Acest spațiu textual nodal investit cu proprietatea de reflecție a identităților și de reconstruire a unei identități terțe pe care o conținem și în care suntem conținuți, o Persoană a Treia care suntem în același timp și noi înșine, constituenți ai omului zero. Preconizând niște euri și tu-uri ficționale, textul literar își așteaptă cititorul, construindu-l identitar. Tot astfel, în momentul în care literatura își simte propriile limite, aceasta intră în dialog cu discursurile învecinate, cum ar fi discursul metacritic, sau orice alt discurs din patrimonial cultural, iar Barthes recunoaște în text *acel spațiu social care nu lasă nici un limbaj în siguranță, în afară, și nici un subiect al enunțării în poziția de judecător, stăpân, analist, confesor, tâlcuitor*⁴¹. Limbajul devenit transcultural se definește așadar tot mai mult ca spațiu de integrare, ca posibilitate a experimentării zeroității *Nu persoana celuilalt îmi este necesară, ci spațiul: posibilitatea unei dialectici a dorinței, a unui neprevăzut al desfătării: jocurile să nu fie făcute, să existe un joc*, în contextul în care limba e *redistribuită*⁴² alterităților. În același timp, analizăm modul cum un limbaj transcultural recrează contextual istoria, întreține cu ea un permanent dialog, o rescrie și o ficționalizează procedând simultan la o reconfigurare a omului care se interoghează retoric asupra justificării propriei existențe. Ulterior analizăm romanul lui Alexandru Ecovoiu, *Saludos* și romanul *Dacă într-o noapte de iarnă un călător* al lui Italo Calvino din perspectiva oferirii dialogice a textului alterităților în construire, conform teoriilor dialogice ale lui Eco, Foucault, Bahtin și Iser.

Capitolul **Raționalitatea transversală și logica terțului inclus în limbajele transculturale** descrie criza retoricii ce nu se mai poate defini în termenii raționalității

⁴⁰ Hutcheon Linda, *Poetica postmodernismului*, Traducere de Dan Popescu, Editura Univers, București, 2002, p. 204, [variante în engleză *A poetics of postmodernism history, theory, fiction* 1988]

⁴¹ Ibidem, p. 137

⁴² Barthes Roland, *Plăcerea textului*, op. cit.

descartiene a unei logici prin sine însuși, ci doar ca raționalitate transversală împărtășită, conexiune a conexiunilor după Calvin Schrang și Van Huyssten- cel care consideră această logică drept punct de convergență a tuturor modelelor de gândire umană⁴³. Kenneth Reynhoutn pe urmele lui Gadamer vede de asemenea orizontul de așteptare ca pe o expresie a logicii transversale, iar Basarab Nicolescu definește logica terțului inclus ca pe *logica privilegiată a complexității*⁴⁴. Vom puncta în acest capitol și contribuția lui Richard Rorty la nuanțarea unei logici a terțului inclus care se ivește din statutul dual, simultan logic și alogic pe care-l propune metafora. În privința subiectivității, logica transversală se aplică drept relație între construirea limbajului/construirea rațiunii/construirea subiectivității. Logica terțului inclus tradusă la un nivel interrelațional ca interfață între persoana întâi și a doua ar fi după Lévinas discursul sincer, transparent dual și totodată unificator al mărturisirii. Ca metodă discursivă, raționalitatea transversală ar miza pe acea *îndoială metodologică*⁴⁵, specifică gândirii slabe așa cum afirma Gianni Vattimo și pe o raționalitate incompletă și dialogică⁴⁶ în termenii lui Edgar Morin.

În capitolul **Limbajele transculturale ca spațiu de întâlnire. Deschidere și auto-referențialitate în textele literare și critice** vom considera spre analiză acele metafore, logici ale integrării, dar și acel efect de alogică creat de simultaneizarea diferitelor logici într-o coerență unificatoare. Până la urmă crearea acestor noduri de infinitate în limbaj, ar ține de forța însăși a limbajului, așa cum afirma Brian Greene- limbajul se pregătește întotdeauna pentru a primi în trupul său imposibilul. Luăm ca exemplu proza lui Borges unde urmărim câteva metafore cheie ce reflectă imaginea infinitului reprezentată sub forma memoriei, a cărții infinite, a temporalității, a zahirului, a bibliotecii, a labirintului precum și proza *Pendului lui Foucault* a lui Umberto Eco din care reținem simbolurile legăturii dintre lectura hărților mitologiei personale și ale cosmologiei, în ideea creditării unui limbaj transcultural integrativ, un limbaj auto-referențial (Paul Zumthor). De asemenea tratăm conceperea logosului în proza lui Julio Cortazar ca limbaj

⁴³ Reynhoutn Kenneth A., *The Hermeneutics of Transdisciplinarity a Gadamerian Model of Transversal Reasoning* în Nicolescu Basarab, Stavinschi Magda, op. cit., p. 85

⁴⁴ Van Breda John, *Towards a Transdisciplinary Hermeneutics; a new Way of Going Beyond the Science/Religion Debate* în Nicolescu Basarab, Stavinschi Magda, idem, p. 120; citează din Basarab Nicolescu, 2002, p. 30

⁴⁵ Le Pichon Alain, *Stratégies transculturelles pour un monde multipolaire*,

<http://www.tribunes.com/tribune/alliage/55-56/LePichon.html>

⁴⁶ Brohm Jean-Marie, *Edgar Morin et l'Universel concret, Synergies*, Université de Montpellier III, Directeur de la revue *Prétentaire*, Monde nr 4, 2008, pp. 37-41, (citată din Edgar Morin, *Demonii mei*)

transcultural, limbaj-jazz, limbaj-ritm purificat prin prezența căutătorului, similar unui dans cosmic.

Capitolul **Limbajele transculturale ca limbaje poetice** include în manifestarea lor forme ale poezicului, fapt ce generează această logică a terțului inclus ce le caracterizează, dincolo de orice criteriu al actului lecturii, prin care *arta se întâmplă ori de câte ori citim un poem*⁴⁷. Pornind de la Heidegger, poezia este văzută ca formă de locuire, fapt ce trimite la definirea limbajului ca așezare, ca loc în care se poate viețui, întemeia, dată fiind complexitatea limbii ca instrument de percepere a lumii. Capacitatea poeziei de a produce frângere a discursului, corespondențe inedite între diferite forme ale realului, fiind un limbaj-imagie, dar și tăcere a limbajului (Vattimo). Poezia întemeiază prin sine însăși viziunea despre lume, în absența oricărui fundament ideologic sau extrinsec. Transculturalitatea, prin valorificarea limbajului poeziei și a logicii terțului inclus aduce o rezolvare în sensul conjugării epistemologiei și hermeneuticii într-o reorientare spre teritoriul comun: fenomenologia limbajului în care acestea se nasc, se întemeiază așa cum ar spune Heidegger, și prin discursul poetic.

Capitolul **Aplicații practice. Limbaje transculturale-forme de manifestare**, delimitează trei teritorii cheie prin care se va prefigura analiza limbajelor transculturale, teritoriul nivelelor subiectivității generate prin paradigma pronumele personale eu/tu/el-ea, cu insistență asupra explicării rolului neutralității pronumelui personal la persoana a treia ca simbol al logicii terțului inclus și al omului zero, apărând în definirea conceptului complex de subiectivitate. Prefigurarea acestui spațiu pornește de la eseul lui Martin Buber, intitulat *Eu și tu*, prin care se problematizează o evadare a subiectivității în și prin ea însăși într-un spațiu al alterității care îi aparține dar o și depășește, exprimându-se prin relația eu-tu-el ca simbol al întâlnirii prefigurată prin limbajele transculturale.

Partea propriu-zisă încearcă un excurs efectiv în fenomenologia a ceea ce am numit limbaje transculturale așa cum s-ar aplica acestea la nivelul teoriei interpretării, dintr-un punct de vedere al căutării existențiale. Un limbaj carismatic născut la granița unei logici a terțului inclus, un limbaj vorbind despre sine în aceeași măsură în care vorbește despre ceilalți regroupând într-un

⁴⁷ Borges Jorge Luis, *Arta poetică*, Ediție îngrijită de Călin Andrei Mihăilescu, Traducere de Mihnea Gafița, Editura Curtea Veche, București, 2002, p. 6

scenariu hermeneutic o meditație asupra rolului personajelor, autorului, receptorului, textului ca formă de limbaje transculturale.

În capitolul **Găurile negre din care se naște un text. Prefigurarea celor trei stări care obsedează geneza și existența textelor** identificăm trei stări care se manifestă simultan în discurs (prin discurs înțelegând opera de artă, dar și discursurile despre discursuri): *starea de a nu fi*, *starea de a încerca să fii* și *starea de a fi*. Ulterior discutăm pe rând aceste trei stări cu referire la implicarea lor în actul creator și în relație în același timp cu logica terțului inclus. Paralelismul pe care îl facem este acela cu filosofia nietzscheeană din *Așa grăit-a Zarathustra*. Stării de a nu fi, termenul A, i-ar corespunde după Nietzsche ipostaza omului cămilă: Ce este greul? așa întreabă spiritul ce poartă greul și-ngenunchează, asemenea unei cămile, dorindu-se bine împovărat.⁴⁸ A doua ipostază se conturează în termenul B, starea de a încerca să fii ca evenimentul aleator⁴⁹ al oricărui discurs împovărat, cenzurat de reguli. Imaginea cheie asociată este echivalent răgetului leului prefigurat de Nietzsche. Starea de a fi îi va corespunde termenului terț al lui T, termenul conținător și conținut al subiectivității în același timp. Ipstaza conformă stării a treia este cea a copilului a cărui existență împletește temporalitățile într-o existență în și prin joc asemeni creatorului unei opere de artă văzut ca origine prin care se naște poetic o construire a adevărului ca viziune subiectiv-obiectivă asupra lumii.

Capitolul *Istoricizarea, trup de apariție al nimbului ființei* privește istoria ca și acțiune efectivă prin operă a artistului în spațiul și timpul căruia îi aparține, ca operă-drum. Analizăm de asemenea modul în care, pornind din operă, omul își concepe propria locuire prin limbaj, locuirea în spațiul omului zero, în sensul limbajelor transculturale. De asemenea problematica temporalității daseinice readuce în discuție în acest capitol aspectul limbajelor integrate ca spațiu al întâlnirii tensionale în și prin interpretare, proces istoric în mișcare. Prin interpretarea privită ca act de construire a istoriei se circumscriu împreună realitatea adevărului științific și realitatea artei.

În capitolul *Meditând la această primă parte. Prefigurarea unei zone privilegiate în ființarea artistică creatoare (zonă referitoare la raportul autor-operă-receptor)* propunem o meditație la raportul autor-operă receptor privit din perspectiva teoriei interpretării și ridicăm

⁴⁸ Nietzsche Friederich, *Așa grăit-a Zarathustra*, op. cit., p. 75

⁴⁹ Foucault Michel, *Ordinea discursului*, op. cit., p. 15

problema existenței unui loc privilegiat în om la nivelul căruia s-ar produce întâlnirea dintre subiectiv și obiectiv, dintre adevăr și frumos prin opera de artă. Subliniem rolul receptării ca pol major în interpretare.

Capitolul *Carisma ca și ceas fluid al lui a fi. Spre un carismatic al interpretării.* Structurează interpretarea charismatic pe trei planuri, ca vedere care încorporează în sine trei planuri principale pe care cel care interpretează textul și le pune, simultan, ca ipostaze de temporalitate, în formele de identitate-alteritate ale ființei. Aici concretizăm trei planuri ale alterității: eu-tu-el, metatext, intertext și vedere creatoare, ca expresie a interpretării carismatice, transculturale.

Partea *De ce o charismă a interpretării?* Evocă teoriile receptării ca argument forte pentru o interpretare carismatică supusa dialogului.

Iarăși despre carismaticul interpretării prefigurează trei paliere ale interpretării carismatice așa cum am conturat-o ca o aplicație la teoria limbajelor transculturale. Intertextul, definit de la poetica lui Borges este loc al memoriei unde granițele dintre trecut și prezent se diluează, unde limitele dintre texte sunt permeabile, unde cărțile și formele de discurs se călătoresc unele în altele cu corpul limbajului. Intertextul topește orice individualitate a scriiturii în ideea de mare carte, de bibliotecă Babel, cu structură circulară așa cum afirmă și Eco prin cercul hermeneutic. Metatextul, discursul despre discurs este exemplificat prin gândirea nihilismului nietzscheean ca limbaj al diferenței și ca reevaluare a sinelui raportat la o anumită diferență. Vederea creatoare este cel de-al treilea palier, pariul cu viziunea transculturală asupra lumii un joc complex al integrării alterităților eu-tu-el al modului cum unicul și multiplul coexistă și sunt chiar indisociabile pe harta subiectivității, nivel exemplificat pe textul lui Julio Cortazar, *Șotron*.

Lucrarea de față *Limbaje transculturale-forme de manifestare* își propune un demers de cercetare care vizează câteva aspecte/scopuri importante pentru economia lucrării și pe care am încercat să le urmărim pe parcursul lucrării în organizarea și conținutul demonstrației noastre:

1. **demonstrarea necesității dezvoltării conceptelor de limbaj transcultural/limbaje transculturale** în contextul fenomenului actual al lumii globalizate prin surmontarea limbajelor limitat disciplinare și prin conturarea

unor posibilități de dialog și transfer al limbajelor dintr-o disciplină în alta prin vehicularea ca argument a unor termeni cheie propuși de Basarab Nicolescu - *interdisciplinaritate*, *pluridisciplinaritate*, *transdisciplinaritate*, *transculturalitate*⁵⁰ ca definiții pentru cultura contemporană.

2. de asemenea încercăm o **definire a categoriei relaționalului și a limbajului relațional** pornind de la viziunea transculturală asupra acestuia, așa cum se desprinde din studiile lui Nicolescu pe urmele lui Ștefan Lupașcu reunind o **logică transversală** definită de **teoria terțului inclus** și a realităților subiectivă, obiectivă și subiectiv-obiectivă. Miza cercetării noastre prin prisma transculturalului a fost definirea posibilității unui limbaj transcultural la care reflecta Basarab Nicolescu în cartea sa *Transdisciplinaritatea. Manifest*, un limbaj matrice, specific unei **cunoașteri subiectiv-obiective creatoare** în același timp.
3. **definirea unor caracteristici principale, a unor zone specifice ale limbajului de unde acesta ar putea să promoveze dialogul și deschiderea transdisciplinară, transculturală;** de aici și necesitatea menținerii de-a lungul lucrării a pluralului *limbaje transculturale*, ca etică și principiu al deschiderii și nonlimitării formelor de discurs dialogal, relațional; în acest context am utilizat o metodă a unei demonstrații integrate aducând în discuție pe tot parcursul lucrării texte literare, critice sau filosofice relevante în sprijinul acestor ipoteze; am urmărit astfel ideea propusă spre demonstrare, iar nu ordinea epuizării până la capăt a unui text; de aceea vor exista referiri care revin în zig-zag la același text sau autor pe parcursul lucrării; metoda am considerat-o adecvată ideii de bază a lucrării-transdisciplinaritatea; de asemenea jocul citatelor, al vocilor ce se intersectează în sprijinul unui argument sau idei ni s-a părut adecvat ca metodă de lucru pe tot parcursul lucrării tocmai în ideea permiterii diferitelor tipuri de text de a coabita relațional și încercând a exploata astfel concret prin tipul de comentariu critic adoptat, variante de discurs transcultural;

⁵⁰ Nicolescu Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, op. cit., p. 176

4. Identificarea pe parcursul lucrării a unor **aspecte practice ale transculturalității ca fenomen ce are aplicații în diferite domenii culturale;** spre exemplu de la încercarea de a defini la nivel european o *Cartă a transdisciplinarității*⁵¹ în care să se stabilească noi obiective ale educației transculturale contemporane și ale dezvoltării individului precum și o etică transdisciplinară în spiritul dialogului și al cunoașterii împărtășite până la definirea unui nou tip de logici (a terțului inclus) și a unui nou umanism-**omul transcultural** definit de noi ca **om zero**; sau la restructurarea limbajului științific pornind de la limbajul umanist prin capitolul **Logosul transculturalității și modelele cosmologice actuale. Limbajul integrat** și aici facem referire la importanța frazei fizicianului contemporan Brian Greene- *Să ne imaginăm că*⁵²- frază care preluată din discursul umanist va începe să fundamenteze tot mai mult variate forme de limbaj științific actual, ca dovadă că, așa cum afirma Gianni Vattimo, trăim o reconciliere a discursului științific („tare”) cu cel umanist („slab”); în același timp facem referire la o schimbare a perspectivei discursului criticii literare, care este nevoită la rândul ei să-și ajusteze limbajul dintr-unul imperativ (de la autoritatea renescentistă a alegoriei la deschiderea metaforei și la regândirea ei) într-un demers al căutării permanente, existențiale, subiectiv-obiective, printr-un veritabil traseu de tip *Erörterung* heideggerian. Capitolul **Aplicații practice. Spre un carismatic al interpretării** aduce în discuție importanța prezenței în discursul critic a intertextului, metatextului și viziunii creatoare, într-o coerență susținută de definirea omului transcultural prin limbajele transculturale, ca om zero, postheideggerian, creator al destinului subiectiv-obiectiv.

În fine lucrarea are și câteva **aspirații de originalitate creatoare asupra perspectivei propuse**, în sensul că, demersul de cercetare a permis pe alocuri evadarea limbajului din sine însuși ca metodă de lucru necesară pentru a demonstra implicit pe tot parcursul lucrării posibilitatea materializării unui astfel de limbaj transcultural, conectiv și relațional ca și legătură

⁵¹ Nicolescu Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Editura Junimea, Iași, 2007, p. 176

⁵² Greene Brian, *Universul elegant, Supercorzi, dimensiuni ascunse și căutarea teoriei ultime*, Traducere din engleză de Dragoș Anghel și Anamirela-Paula Anghel, Editura Humanitas, București, 2008, p. 383

vie, așa cum am încercat să-l definim dintr-o perspectivă în același timp obiectivă, dar și cu amprentă subiectivă. Perspectiva folosită este aceea a analizei limbajului transcultural, dar o analiză care nu-l cenzurează, ci îi dă drept de manifestare ca substrat al textului. Am acordat o atenție specială caracteristicilor care fac din limbajul relațional un motor de punere în mișcare- prin metodele și organizarea folosite, prin conceptele originale propuse - om zero, interpretare carismatică- uneori prin peregrinările limbajului afară din sine, a unui continuum hermeneutic ce se va continua în lectorul critic; scriere ce vorbește despre limbaje transculturale, lucrarea de față se vrea ea însăși, dincolo de demersul de cercetare științifică o invitație la meditație dar și la locuire în toposul de geneză al limbajului, putând fi pluriperspectival citită- tot în grilă transculturală subiectiv-obiectivă ca lucrare științifică, ca roman, ca autobiografie a propriei voastre subiectivității, ca alfabet prin care putem să decodăm orice tip de limbaj, ca formă de a învinge moartea prin discurs, ca loc unde timpul ne renaște etern într-o *grădină a potecilor care se bifurcă* (Borges).

BIBLIOGRAFIE

I. BIBLIOGRAFIE PRIMARĂ

1. ȘTIINȚIFICĂ/FILOSOFICĂ

1. Aristotel, *Poetica*, Traducere de acad. Prof. C. Balmuș, Colecția <<Biblioteca filosofică>>, Editura Științifică, București, 1957
2. Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, Traducere de Marian Papahagi, Postfață de Ion Pop, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 1994
3. Bauman, Zygmunt, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Ed. Antet, Oradea, 1999
4. Bernstein, Jeremy, *Albert Einstein și frontierele fizicii*, Traducere din engleză de Anca Florescu Mitchell, Editura Humanitas, București, 2008, inițial cu titlul *Albert Einstein and the frontiers of physics*, Oxford University Press, 1998
5. Borges, Jorge Luis, *Arta poetică*, Ediție îngrijită de Călin Andrei Mihăilescu, Traducere de Mihnea Gafița, Editura Curtea Veche, București, 2002
6. Brăilean, Tiberiu, *Globalizarea. Nenumerele nimicului*, Ed. Institutul European, Iași, 2004
7. Brohm, Jean-Marie, Professeur de sociologie, Université de Montpellier III, Directeur de la revue *Prétentaire*, *Edgar Morin et l' Universel concret*, *Synergies*, Monde, nr 4, 2008
8. Buber, Martin, *Eu și tu*, Traducere din limba germană și prefață Ștefan Augustin Doinaș, Editura Humanitas, București, 1992
9. Călin, Vera, *Alegoria și esențele*, Editura Pentru Literatură Universală, București, 1969
10. Călinescu, Matei, *A citi, a reciti, Către o poetică a (re)lecturii*, Editura Polirom, 2003
11. Dastur Françoise, *Moartea. Eseu despre finitudine*, Traducere de Sabin Borș, Colecția <<Acta phaenomenologica>>, Ediția I, Editura Humanitas, 2006
12. Denis, Jamet, *Les egrarements poethiques du discours scientifique*, Manuscris de autor publicat în *L'ALEPH - Philosophies, Arts, Littératures ALEPH* n°11, 11 (2003) 25-33
13. Derrida, Jacques, *Scritura și diferența*, Traducere de Bogdan Ghiu și Dumitru Țepeneag, prefață de Radu Toma, București, Editura Univers, 1998, Ediția originală *L'écriture et la différence*, Edition du Seuil, 1979

14. Eco, Umberto, *Șase plimbări prin pădurea narativă*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1997
15. Eco, Umberto, *Arta și frumosul în estetica medievală*, Traducere din limba italiană de Radu Cezar, Editura Meridiane, București, 1999
16. Eco Umberto, *Limitele interpretării*, Traducere de Daniela Bucșă și Ștefania Mincu, Colecția <<Biblioteca italiană>>, Editura Pontica, Constanța, 1996
17. Eco, Umberto, *Limitele interpretării*, Ediția a doua revăzută, Traducere de Ștefania Mincu și Daniela Crăciun, Editura Polirom, Iași, 2007
18. Foucault, Michel, *Ordinea discursului*, Prelegere inaugurală rostită la College de France, Traducere de Ciprian Tudor, Eurosong and Book, 1998
19. Greene, Brian, *Universul elegant, Supercorzi, dimensiuni ascunse și căutarea teoriei ultime*, Traducere din engleză de Dragoș Anghel și Anamirela-Paula Anghel, Editura Humanitas, București, 2008
20. Hawking, Stephen, *Scurtă istorie a timpului, De la big-bang la găurile negre*, Traducere de Mihaela Ciodaru, Editura Humanitas, București, 1994
21. Hawking, Stephen, *Visul lui Einstein și alte eseuri*, Traducere din engleză și cuvânt înainte de Gheorghe Stratan, Control științific al traducerii Mihai Vișinescu, Editura Humanitas, București, 1997
22. Haar, Michel *Heidegger și esența omului*, Traducere din franceză de Laura Pamfil, Colecția <<Acta Paenomenologica>>, Editura Humanitas, București, 2003
23. Cristina Hăulică, *Textul ca intertextualitate*, Editura Eminescu, București, 1981
24. Heidegger, Martin, *Originea operei de artă*, Traducere din limba germană Berkeș Gabriel, Editura Univers, București, 1982
25. Heidegger, Martin, *Ființă și Timp*, Traducere din germană Dorin Tilinca, Note, Dorin Tilinca, Mircea Arman, Consultant științific Mircea Arman, Cuvânt înainte de Octavian Vuia, Editura Jurnalul Literar, 1994
26. Held, David, McGrew, Anthony, Et. all., *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Traduceri de Ramona-Elena Lupașcu, Adriana Ștraub, Alina-Maria Turcu, Editura Polirom, Iași, 2004

27. Hutcheon, Linda, *Poetica postmodernismului*, Traducere de Dan Popescu, Editura Univers, București, 2002; ediția în engleză *A poetics of postmodernism history, theory, fiction*, 1988
28. Hutcheon, Linda, *Politica postmodernismului*, Traducere de Mircea Deac, Editura Univers, București, 1997
29. Iser, Wolfgang, *Actul lecturii. O teorie a efectului esthetic*, Traducere din limba germană, note și prefață de Romanița Constantinescu, Traducerea fragmentelor din limba engleză de Irina Cristescu, Editura Paralela 45, Pitești, 2006
30. Jaus, Hans Robert, *Experiență estetică și hermeneutică literară*, Traducere și prefață de Andrei Corbea, Editura Univers, București, 1983
31. Thomas S. Kuhn, *Structura revoluțiilor științifice*, Traducere din limba engleză de Radu J. Bogdan, Studiu introductiv de Mircea Flonta, Editura Humanitas, București, 1999
32. Lévinas, Emmanuel, *Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt*, Traducere de Ioan Petru Deac, Colecția <<Substanțial>>, Editura All, București, 2000
33. Lyon, David, *Postmodernitatea*, Traducere din engleză, Luana Schidu, Introducere la ediția română, Ștefan Stănciugelu, Colecția <<Concepte în științele sociale. Seria lui Frank Parkin>>, Editura Du Style, București, 1998, (University Press, Buckingham, 1997)
34. Lyotard, Jean Francois, *Condiția postmodernă: raport asupra cunoașterii*, Traducere și prefață Ciprian Mihali, Editura Babel, București, 1993
35. Lyotard, Jean Francois, *Postmodernul pe înțelesul copiilor*, Corespondență 1982-1985, Traducere și postfață de Ciprian Mihali, Biblioteca Apostrof, Cluj, 1997
36. Lupasco, Stéphane, *Logica dinamică a contradictoriului*, Cuvânt înainte Constantin Noica, Selecție, traducere din limba franceză și note Gheorghe Enescu, Editura Politică, București, 1982
37. Lupasco, Stéphane, *L'Experience microphysique et la Pensée humaine*, Edition du Rocher, Paris, 1989
38. Marino, Adrian, *Hermeneutica ideii de literatură*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987
39. Marino, Adrian, *Biografia ideii de literatură*, vol VI, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000
40. McHale, Brian, *Ficțiunea posmodernistă*, Traducere de Dan H. Popescu, Editura Polirom, Iași, 2009

41. Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Traducere de Horia Mihail Vasilescu, Editura Polirom, Iași, 1999
42. Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Traducere din limba franceză de Horia Mihail Vasilescu, Editura Junimea, Iași, 2007
43. Nicolescu, Basarab, *Noi, particula și lumea*, Traducere din limba franceză de Vasile Sporici, Colecția <<Plural, Idei contemporane>>, Editura Polirom, Iași, 2002; [Ediția originală *Nous, la particule et et le monde*, deuxième édition, Edition du Rocher, 2002]
44. Nicolescu, Basarab, Camus Michel, *Rădăcinile libertății*, Traducere de Carmen Lucaci, Editura Curtea Veche, București, 2004
45. Nicolescu, Basarab *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Traducere de Horia Mihail Vasilescu, Editura Junimea, Iași, 2007
46. Nicolescu, Basarab, Stavinschi, Magda, *Transdisciplinarity in science and religion* 2/2007, Editura Curtea Veche, București, 2007
47. Nicolescu, Basarab *Întrebări esențiale despre univers*, Conferințele bibliotecii Astra, Nr. 18/2009, Biblioteca Județeană Astra Sibiu
48. Nietzsche Friederich, *Amurgul idolilor sau cum se face filosofie cu ciocanul*, Traducere Camelia Tudor, Vasile Frăteanu, Editura ETA, Cluj-Napoca, 1993
49. Nietzsche, Friederich, *Așa grăit-a Zarathustra*, Traducere de Ștefan Augustin Doinaș, Editura Humanitas, București, 2000
50. Pavel, Toma, *Lumi ficționale*, Traducere de Maria Mociornița, prefață de Paul Cornea, Colecția <<Biblioteca pentru toți>>, Editura Minerva, București, 1992
51. Petrescu, Ioana M. *Modernism/postmodernism*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003
52. Petrescu Liviu, *Poetica postmodernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998
53. Platon, *Banchetul și alte dialoguri*, Traducere de St. Bezdechi și C. Papacostea Pajură, Editura Mondero, București, 2001
54. Prigogine, Ilya, Stengers, Isabelle, *Între eternitate și timp*, Traducere din franceză de Iulia Gherunț, Editura Humanitas, București, 1997
55. René Hocke, Gustave *Lumea ca labirint*, Traducere de Victor H. Adrian, Editura Meridiane, București, 1973

56. Ricoeur, Paul, *Metafora vie*, Traducere de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1984
57. Weinberg, Steven, *Primele trei minute ale universului, Un punct de vedere modern asupra originii universului*, Traducere din limba engleză, note și postfață de Gheorghe Stratan, Editura Politică, București, 1984
58. Vattimo, Gianni, Rovatti, Pier Aldo et all., *Gândirea slabă*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1998; [Gianni Vattimo, Pier Aldo Rovatti, *Il pensiero debole*, Idee, Milano, Feltrinelli, 1983]
59. Vattimo, Gianni, *Dincolo de subiect, Nietzsche, Heidegger și hermeneutica*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1994
60. Vattimo, Gianni, *Sfârșitul modernității, Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă*, Traducere de Ștefania Mincu, Postfață de Marin Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1993; *La fine della modernità*, Garzanti Editore, 1985
61. Jean Grondin, *Play, Festival, and Ritual in Gadamer: on the theme of the immemorial in his later works*, Traducere Lawrence K. Schmidt, apărut în L.K. Schmidt (Dir.) *Language and Linguisticity in Gadamer's Hermeneutics* Lanham (Maryland): Lexington Books, 2001
62. Zumthor, Paul, *Babel sau nedesăvârșirea*, Traducere, prefață și note de Maria Carpov, Editura Polirom, Iași, 1998, p 173; Paul Zumthor, *Babel ou l'inachèvement*, Edition du Seuil, 1997

B. TEXTE CRITIC-LITERARE/CONFESIUNI/ESEISTICA

1. Barnstone, Willis, *Borges despre Borges, Convorbiri cu Borges la 80 de ani*, Traducere de Mihaela Simion Constantinescu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990
2. Borges, Jorge Luis, *Cartea de nisip*, Traducere de Cristina Hăulică, Editura Univers, București, 1983

3. Borges, Jorge Luis, *Opere*, volumul I, Traduceri de Cristina Hăulică, Andrei Ionescu și Darie Novăceanu, Îngrijire de ediție și prezentări de Andrei Ionescu, Editura Univers, București, 1999
4. Borges, Jorge Luis, *Opere, volumul II*, Traduceri de Cristina Hăulică, Andrei Ionescu și Darie Novăceanu, Îngrijire de ediție și prezentări de Andrei Ionescu Editura Univers, București, 1999
5. Calvino, Italo, *Dacă într-o noapte de iarnă un călător*, Traducere din limba italiană de Anca Giurgescu, Postfață de Bogdan Alexandru Stănescu, Editura Polirom, Iași, 2006
6. Cortazar, Julio, *Șotron*, Traducere de Tudora Șandru Mehedinți, Editura Univers, București, 1998
7. Eco, Umberto, *Pendulul lui Foucault*, Traducere de Marin Mincu, Ștefania Mincu și prefață de Marin Mincu, Colecția <<Literatura italiană>>, Editura Pontica, Constanța, 1991
8. Ecovoiu Alexandu, *Saludos*, Prefață Geo Vasile, Ediția a doua, Editura 100+1 Gramar, București, 1999

C. SURSE ELECTRONICE

1. Bondor, Elena, articolul *Logica terțului inclus. Surse științifice*, http://hermeneia.ro/wp-content/uploads/2011/02/elena-bondor-nr.-spec_0.pdf consultat la 25 septembrie 2012
2. <http://convorbiri-literare.dntis.ro/RACHIERUian3.html> consultat la 14 martie 2015;
3. <http://www.pacificdiscovery.org/credit/SEAreadings/Globilization%20and%20Culture%20-%20Tomlinson,%20John.pdf> consultat la 12 februarie 2015
4. <https://www.bbvaopenmind.com/wp-content/uploads/static/4libro/en/Nationalcultures.pdf>, consultat la 27 februarie 2015
5. Nicolescu, Basarab *Adonis et le transreligieux*, p 6, http://www.asmp.fr/travaux/gpw/philosc/rapport2/2-2_Nicolescu.pdf consultat la 10 decembrie 2008
6. Nicolescu, Basarab, *Congresele internaționale ale transdisciplinarității: importanța lor pentru emergența unei metodologii transdisciplinare*, Interviu realizat de către dna

- profesoară Augusta Thereza de Alvarenga, Facultatea de Sănătate publică din cadrul Universității din Sao Paulo, Brazilia <http://www.adstr.ro/articles/Basarab%20Nicolescu%20-%20Discobolul.pdf> consultat la 20 decembrie 2008
7. Gouscha, Moufida, Shino, Mika Air-Ouyahia, Ferial *Philosophie et culture & philosophie et transculturalité*, Organisation des Nation Unies pour l'éducation, la science et la culture, Secteur des sciences sociales et humaines, Unesco, Imprimé en France, 2004, p. 28 <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001375/137532fo.pdf> consultat la 12 ianuarie 2010
 8. L' Aleph-Philosophies, Arts, Littératures Aleph n 11, 2003, 25-33, hal-00366591 1-9 Mar 2009 https://www.researchgate.net/publication/32223953_Les_egarements_poetiques_du_discours_scientifique consultat la 3 mai 2010
 9. Wolf, Michaela, *Translation – Transculturation. Mésure de perspectives transculturelles d'action politique* Traduit par Denis Trierweiler, 04.2008 <http://eipcp.net/transversal/0608/wolf/fr> consultat la 9 februarie 2009
 10. Richard Rorty, *Phylosophie as a transitional genre*, <http://mitpress.mit.edu/books/chapters/0262025671chap1.pdf> consultat la 23 iunie 2010
 11. Nicolescu, Basarab în interviu cu Horia Roman Patapievici, *Despre transdisciplinaritate, Înapoi la argument – Basarab Nicolescu – de la cuantică la Dumnezeu*, partea 2/5 <https://www.youtube.com/watch?v=aKo3iC2smnc> consultat la 5 mai 2009
 12. Le Pichon, Alain *Stratégies transculturelles pour un monde multipolaire*, Alain La Pichon <http://www.tribunes.com/tribune/alliage/55-56/LePichon.html> consultat la 2 iunie 2010
 13. Nicolescu, Basarab, *Congresele internaționale ale transdisciplinarității: importanța lor pentru emergența unei metodologii transdisciplinare*, Interviu realizat de către dna prof. Augusta Thereza de Alvarenga, Facultatea de Sănătate publică din cadrul Universității din São Paulo, Brazilia, http://ciret-transdisciplinarity.org/ARTICLES/Nicolescu_fichiers/InterviewAlvarengaRO.pdf consultat la 28 noiembrie 2011

14. Arribas, Sonia, The Call of Metaphor: Richard Rorty's Politics of Language, *LOGOS. Anales del Seminario de Metafísica*, Vol. 40 (2007): 305-328
<https://www.researchgate.net/publication/27594425> The Call of Metaphor Richard Rorty's Politics of Language, consultat la 10 februarie 2011
15. Guibert Lafaye, Caroline *Esthétique de la postmodernité, Centre, Normes, Sociétés, Philosophies*, étude réalisé dans le cadre d'une coopération entre l'Université Masaryk de Brno (République Tchèque) et l'Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, <http://nosophi.univ-paris1.fr> consultat la 27 iulie 2011
16. Silveira, Fillipa *L'Anthropologie chez Heidegger et Foucault*, Université de Toulouse II – Le Mirail, Erasmus Mundus EuroPhilosophie fillipasilveira@gmail.com, http://www.ebanque-pdf.com/fr_logon-sol.html, consultat la 28 februarie 2011

II. BIBLIOGRAFIE SECUNDARĂ

A. CRITICĂ, ȘTIINȚIFICĂ

1. Batailles, Georges, *Erotismul*, Traducere din limba franceză de Dan Petrescu, Colecția <<Filosofie>>, Editura Nemira, 1998
2. Bădescu, Horia, *Memoria Ființei, Poezia și sacrul*, Editura Junimea, Iași, 2008
3. Bărăian, Alina Monica, *Secularizarea morții*, Prefață de Tudor Cățineanu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008
4. Carman, Taylor, *The Body in Husserl and Merleau-Ponty*, Philosophical topics 205, Volum 27, No. 2, Fall 1999
5. Cassirer, Ernst, *Eseu despre om, O introducere în filozofia culturii umane*, Traducere de Constantin Coșman, Editura Humanitas, București, 1994
6. Călinescu, Matei, *5 fețe ale modernității*, Editura Univers, București, 1995
7. Ciolan, Lucian, *Învățarea integrată, Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Colecția <<Științele Educației>>, Editura Polirom, Iași, 2008

8. Codrescu, Andrei, *Dispariția lui Afară, Un manifest al evadării*, Editura Univers, București, 1995
9. Compagnon, Antoine, *Demonul teoriei, , Literatură și bun simț*, Traducere de Gabriel Marian și Andrei Paul Corescu, Cluj, Editura Echinoc, 2007, p 58, *Le démon de la Théorie*, Edition du Seuil, 1998
10. Culianu, Ioan Petru, *Călătorii în lumea de dincolo*, Ediția a III-a, Traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu, Prefață și note de Andrei Oișteanu, Cuvânt înainte de Lawrence E. Sullivan (în românește de Sorin Antohi), Editura Polirom, Iași, 2002
11. Foucault, Michel, *Istoria sexualității*, vol I, Traducere de Cătălina Vasile, Editura Univers, București, 2004
12. Heidegger, Martin, *Poetic locuiește omul*, Traducere de Gabriel Berkeș, , Seria <<Focul Veșnic viu>>, Centrul de cercetări Alexandru Săvulescu, București, 1994
13. Ionesco, Eugène, *Note și contranote*, Editura Humanitas, București, 2002
14. Jankelevich, Vladimir, *Ironia*, Traducere de Florica Drăgan și V. Fanache, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994
15. Landsberg, Paul Ludwig, *Eseu despre experiența morții*, Traducere de Marina Wazaca, Prefață de Jean Lacroix, Postfață Olivier Mongin, Editura Humanitas, București, 2006
16. Onfray, Michel, *Rațiunea gurmandă, Filosofia gustului*, Traducere din limba franceză și note de Claudia Dumitru și Lidia Simion, Colecția Totem, Editura Nemira, București, 2001
17. Octavio Paz, *Copiii mlaștinii, Poezia modernă de la modernism la avangardă*, Conferințele Charles Eliot Norton, 1971-1972, Traducere de Rodica Grigore, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003
18. Piaget Jean, Banks I., Brthoud-Papandropoulou, *Formele elementare ale dialecticii*, Postfață de R. Garcia, Traducere de Camelia Grădinaru, Colecția <<Academica. Filosofie>>, Editura Institutului European, Iași, 2007
19. Piaget, Jean, *Judecata morală la copil*, Traducere din franceză de Dan Răutu, Ediția a treia, Editura Cartier, București, 2006 [Le jugement moral chez l'enfant, Armand Collins, Paris, 1967, 1998]
20. Platon, *Phaidros*, Editura Stiințifică și enciclopedică, București, 1983
21. Platon, *Opere*, volumul v, *Republica*, 1986

22. Ponty, Merleau, *Ochiul și spiritul*, Prefața de Claude Lefort, Traducere și postfață de Radu Negruțiu, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 1999
23. Ricoeur, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, Traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Editura Amarcord, Timișoara, 2001
24. Schlanger, Judith, *Les métaphores de l'organisme*, Bibliothèque d'histoire de la philosophie, Paris, J . Vrin, 1971
25. Valery, Paul *Criza spiritului și alte eseuri*, Traducere de Maria Ivănescu, Editura Polirom, Iași, 1996
26. Wunenburger, Jean Jacques, *Viața imaginilor*, Editura Cartimpex, Cluj, 1998

B. TEXTE LITERARE

1. Barth John, *Varieteu pe apă*, Prefață Geta Dumitriu, Traducere Radu. R. Șerban, coperta Vasile Socoliuc, Colecție <<Romanul secolului XX>>, Editura Univers, București, 1992
2. Beagle, Peter *Ultima licornă*, Traducere de Mircea Ivănescu, Seria <<Romanul secolului XX>>, Editura Univers, București, 1998
3. Cervantes Saavedra, Miguel de, *Don Quijote*, Traducere de Ioan Frunzetti și Edgar Papu, Cuvânt înainte de Maria Teresa Leon, Postfață de Ovidiu Drâmba, Seria <<Clasicii literaturii universale>>, Editura pentru literatură universală, București, 1965
4. Gide, André, *Falsificatorii de bani*, Traducere din limba franceză de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1995
5. Joyce, James, *Ulise*, vol I, Traducere și note de Mircea Ivănescu, Editura Univers, București, 1984
6. Pessoa Fernando, De Campos Alvaro, Reis Ricardo, Careiro Alberto, *Ploaie oblică*, Cuvânt înainte și traducere de Roxana Eminescu, Editura Univers, București, 1980
7. Saramago José, *Evanghelia după Isus Cristos*, Traducere de Mioara Caragea, Colecția <<Top 10+>>, Editura Polirom, Iași, 2003

8. SURSE ELECTRONICE

Stănescu, Nichita, *A șasea elegie,*

http://agonia.ro/index.php/poetry/145822/A_%C5%9Fasea_elegie consultat la 22 iunie 2008

<http://ciret-transdisciplinarity.org/index.php> consultat la 10 iunie 2009

<http://www.hawking.org.uk/books.html> consultat la 9 mai 2010

CUPRINS

CAPITOLUL I. INTRODUCERE. ARGUMENT PENTRU NECESITATEA LIMBAJELOR TRANSCULTURALE.ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CAPITOLUL II. PREMISE PENTRU O TEORIE A LIMBAJELOR TRANSCULTURALE. ȘTEFAN LUPAȘCU, BASARAB NICOLESCU ȘI TRANSDISCIPLINARITATEA...... 8

CAPITOLUL III. CATEGORIA RELAȚIONALULUI ȘI LIMBAJELE TRANSCULTURALE. DEFINIRE ȘI ATRIBUTELE LIMBAJELOR TRANSCULTURALE..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1.1. DEFINIREA LIMBAJELOR TRANSCULTURALEERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1.2. ATRIBUTELE LIMBAJELOR TRANSCULTURALEERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

A. *Limbajul1 transcultural și capacitatea de a restructura vertical spațialitatea- capacitatea de a origina o transpătrundere* Error! Bookmark not defined.

B. *Limbajele transculturale și capacitatea de percepere poetică și creatoare a lumii*Error! Bookmark not defined.

C. *Limbajele transculturale ca sediu de configurare a adevărului* Error! Bookmark not defined.

D. *Limbajele transculturale și capacitatea de deschidere perspectivală a vederii*Error! Bookmark not defined.

E. *Limbajele transculturale și experimentarea morții* Error! Bookmark not defined.

F. *Limbajele transculturale -unificarea coerentă a limbajelor în spațiul logicii terțului inclus*..... Error! Bookmark not defined.

G. *Limbajele transculturale și simultaneizarea temporalităților* Error! Bookmark not defined.

H. *Limbajele transculturale și sacralitatea* Error! Bookmark not defined.

I. *Limbajele transculturale și raționalitatea transversală* Error! Bookmark not defined.

J. *Limbajele transculturale și timpul iubirii* Error! Bookmark not defined.

CAPITOLUL IV. TRANSCULTURALITATEA-ÎNCADRAREA CULTURALĂ A UNEI TEORIIERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CAPITOLUL V. LOGOSUL TRANSCULTURALITĂȚII ȘI MODELELE COSMOLOGICE ACTUALE. LIMBAJUL INTEGRAT 60

CAPITOLUL VI. LIMBAJELE TANSULTURALE- FORME DE DISCURS CONJECTURAL. O ANALIZĂ A FORMELOR DE LIMBAJ ÎN VIZIUNE CULTURAL ISTORICĂ. PREFIGUAREA ONTOLOGIEI OMULUI ZERO ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CAPITOLUL VII. LIMBAJELE TRANSCULTURALE-CA EXPERIMENTARE A MORȚII. ONTOLOGIA OMULUI ZEROERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CAPITOLUL VIII. ÎNTRE EU ȘI TU. LIMBAJELE TRANSCULTURALE CA LIMBAJE DIALOGICE 106

CAPITOLUL IX. RAȚIONALITATEA TRANSVERSALĂ ȘI LOGICA TERȚULUI INCLUS ÎN LIMBAJELE TRANSCULTURALE. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CAPITOLUL X. LIMBAJELE TRANSCULTURALE CA SPAȚIU DE ÎNTÂLNIRE. DESCHIDERE ȘI AUTO-REFERENȚIALITATE ÎN TEXTELE LITERARE ȘI CRITICE..... 125

CAPITOLUL XI. LIMBAJELE TRANSCULTURALE CA LIMBAJE POETICE..... 137

CAPITOLUL XII. APLICAȚII PRACTICE. LIMBAJE TRANSCULTURALE-FORME DE MANIFESTARE. 144

1.1. SEMNIFICAȚIA PRONUMELUI PERSOANEI A TREIA EL/EA (OMUL ZERO) ȘI FORMELE DE NEGOCIERE ALE SUBIECTIVITĂȚII ÎN DISCURSUL LITERAR ȘI CRITIC CA ELEMENTE DE LIMBAJ TRANSCULTURAL **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.2. INTERPRETAREA CARISMATICĂ, RELAȚIE ÎNTRE EU-TU-EL, CA EXPRESIE A OMULUI ZERO ȘI APLICAȚIE A LIMBAJELOR TRANSCULTURALE **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.2.1. *Starea privilegiată a ființei: starea de a fi și manifestările ei în artă. Găurile negre din care se naște un text. Prefigurarea celor trei stări care obsedează geneza și existența textelor* **Error! Bookmark not defined.**

1.2.2. *Despre starea de a nu fi*..... **Error! Bookmark not defined.**

1.2.3. *Despre starea de a încerca să fii* **Error! Bookmark not defined.**

1.2.4. *Despre starea de a fi*..... **Error! Bookmark not defined.**

1.3. ISTORICIZAREA, TRUP DE APARIȚIE AL NIMBULUI FIINȚEI **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.4. PREFIGURAREA UNEI ZONE PRIVILEGIATE ÎN FIINȚAREA ARTISTICĂ CREATOARE (ZONĂ REFERITOARE LA RAPORTUL AUTOR-OPERĂ-RECEPTOR)..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.5. CARISMA CA ȘI CEAS FLUID AL LUI A FI. SPRE UN CARISMATIC AL INTERPREȚĂRII. **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.5.1. *Carismaticul interpretării. O interpretare prin optica limbajelor transculturale* **Error! Bookmark not defined.**

1.5.2. *De ce o carismă a interpretării?*..... **Error! Bookmark not defined.**

1.6. IARĂȘI DESPRE CARISMATICUL INTERPREȚĂRII. PALIERE ALE INTERPREȚĂRII CARISMATICE **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.6.1. *Intertextul. Sau despre cum din orice carte se deschide o bibliotecă.* **Error! Bookmark not defined.**

1.6.2. *Metatextul. Sau despre acea carte unică.* **Error! Bookmark not defined.**

1.6.3. *Vederea creatoare. Sau despre ochii care se deschid prin carte și încep să vadă* **Error! Bookmark not defined.**

CAPITOLUL XIII. CONCLUZII ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CAPITOLUL XIV. BIBLIOGRAFIE..... 20